

3. Азаренкова Г. М. Рейтингове оцінювання як метод визначення кредитоспроможності позичальників банку [Текст] / Г. М. Азаренкова, О. О. Беленкова // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). – 2011. – №1 (10). – С.219-223.

4. Внукова Н.М., Притула Н.І. Сучасні підходи до методичного забезпечення кредитно-рейтингової оцінки підприємств-емітентів / Н.М. Внукова, Н.І. Притула // Економіка України. – 2007. – № 10. – С. 38-42.

5. Ковалев А.П. Кредитный риск-менеджмент : Монография / А.П. Ковалев; рец. А.В. Базилюк. – К. : Сузір'я, 2007. – 406 с.

5. Протасов В.Ф. Анализ деятельности предприятия (фирмы): производство, экономика, финансы, инвестиции, маркетинг. / В.Ф. Протасов. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 536 с.

6. Модели рейтингов как фактор риск-менеджмента / А.М. Карминский, А.А. Пресецкий, С.В. Головань // Модернизация экономики и общественное развитие: Сб. науч. работ / Отв.ред. Е.Г. Ясин. – М.: Изд. Дом ГУ ВШЭ, 2007. – Кн.3. – С.23-33.

7. Купленков М.Ю. Методологические основы определения рейтинга инвестиционной надежности предприятий-заемщиков : автореф. дис. ... канд. экон. наук / Купленков М.Ю. ; Гос. акад. профессиональной переподготовки и повышения квалификации руководящих работников и специалистов инвестиционной сферы. – [Электронный ресурс]. - <http://www.gasis.ru/images/theses/121.doc>

Ключові слова: кредитний рейтинг, інвестиційна привабливість, управління інвестиційною привабливістю, регресійно-кореляційна модель.

Ключевые слова: кредитный рейтинг, инвестиционная привлекательность, управление инвестиционной привлекательностью, регрессионно-корреляционная модель.

Keywords: the credit rating of investment attractiveness, management of investment attractiveness, regression, correlation model.

УДК 338.47:656.076.2(1-21)

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МІСЬКОГО ЕЛЕКТРОТРАНСПОРТУ

Щербіна О. С., к. е. н., доцент кафедри інформаційних систем управління, Донецький національний університет, м. Вінниця, o.shcherbina@donnu.edu.ua, +380963130325

Щербіна О. С. Проблеми підвищення ефективності діяльності підприємств міського електротранспорту.

Стаття присвячена виділенню проблем та запропонуванню заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємств міського електротранспорту. Зазначено, що забезпечення ритмічної і безперебійної роботи пасажирського електротранспорту займає в спектрі проблем життєдіяльності сучасного великого міста важливе місце. В статті наголошено на законодавчій базі міського електричного транспорту України. Так, транспортні послуги надаються з додержанням таких вимог, як: постійність (надійність) перевезень на маршрутах (лініях); врахування пасажиропотоків під час визначення кількості рухомого складу; встановлення швидкості руху на маршрутах (лініях); відповідність технічного стану рухомого складу; безпечність перевезень. В статті також

відзначено, що управління підприємствами міського електротранспорту має свої особливості і відмінності від приватного сектора: низька прибутковість; державне регулювання ціноутворення; потреба в державній підтримці; невеликі можливості та обтяжливі умови отримання позикових коштів. Повільну адаптацію до ринкових умов роботи, а також зумовлений цим складний фінансово-економічний стан названо основними проблемами підприємств міського електротранспорту. Виділено основні чинники низької ефективності діяльності підприємств міського електротранспорту: нерівні умови конкуренції на ринку міських пасажироперевезень, лобіювання зацікавленими особами інтересів приватних перевізників; неповна компенсація витрат на надання послуг з пільгових пасажироперевезень з боку держави, нерівномірність надходження субвенції протягом року; невідповідність тарифу на проїзд його собівартості, невідшкодування міськрадами різниці між економічно обґрунтованим та встановленим тарифом; критичний фізичний знос парку трамвайних вагонів і тролейбусів; скорочення обсягів надання транспортних послуг в умовах стабільного зростання постійних витрат, зокрема витрат на адміністрування. Проаналізовано ефективність забезпечення транспортної роботи, ефективність забезпечення пасажироперевезень, ефективність збору плати за проїзд, ефективність експлуатаційної роботи, ефективність використання трудових ресурсів та ефективність фінансово-економічної діяльності. Наведено рейтингові показники ефективності фінансово-експлуатаційної діяльності підприємств міського електротранспорту.

Shcherbina O. Problems of increasing the efficiency of the municipal electric enterprises.

The article is devoted to the release of problems and proposed actions to improve the efficiency of the municipal electric companies. While indicating that the rhythmic and smooth operation of passenger electric occupies in the spectrum of life issues of contemporary big city an important place. The article pointed out the legal framework of urban electric transport in Ukraine. For example, transportation services are provided in compliance with requirements such as: consistency (reliability) of traffic on the routes (lines) account in determining the number of passenger rolling stock; establishing speed routes (lines) in compliance with the technical condition of the rolling stock; transportation safety. The article also noted that the management of municipal electric companies has its own peculiarities and differences from the private sector: low profitability; government regulation of pricing; the need for state support; small opportunities and onerous conditions on borrowing. Slow adaptation to market conditions of work and the resulting difficult financial and economic situation of the main problems is called municipal electric companies. The basic factors of low efficiency of the municipal electric companies: unequal conditions of competition in the urban passenger transportation, lobbying stakeholders interests of private carriers; partial compensation for the cost of providing services at subsidized passenger transportation from the state, the uneven subventions for the year; mismatch fares on its cost, the City Council unrecovered difference between economic and tariff setting; critical physical deterioration of the park trams and trolleybuses; the decline in the provision of transport services in the context of stable growth of fixed costs, such as administration costs. The efficiency of the provision of transport, efficiency of passenger security, the efficiency of toll collection, the effectiveness of operational work, the effectiveness of the use of labor resources and the effectiveness of financial and economic activity. Given rating performance indicators of financial and operational activities of municipal electric companies.

Щербина О. С. Проблемы повышения эффективности деятельности предприятий городского электротранспорта.

Статья посвящена выделению проблем и предлагаемым мероприятиям по повышению эффективности деятельности предприятий городского электротранспорта. Указано, что обеспечение ритмичной и бесперебойной работы пассажирского электротранспорта занимает в спектре проблем жизнедеятельности современного

большого города важное место. В статье отмечено законодательную базу городского электрического транспорта Украины. Так, транспортные услуги предоставляются с соблюдением таких требований, как: постоянство (надежность) перевозок на маршрутах (линиях) учета пассажиропотоков при определении количества подвижного состава; установление скорости движения на маршрутах (линиях) в соответствие технического состояния подвижного состава; безопасность перевозок. В статье также отмечено, что управление предприятиями городского электротранспорта имеет свои особенности и отличия от частного сектора: низкая прибыльность; государственное регулирование ценообразования; потребность в государственной поддержке; небольшие возможности и обременительные условия получения заемных средств. Медленную адаптацию к рыночным условиям работы, а также обусловленное этим сложное финансово-экономическое состояние названо основными проблемами предприятий городского электротранспорта. Выделены основные факторы низкой эффективности деятельности предприятий городского электротранспорта: неравные условия конкуренции на рынке городских пассажироперевозок, лоббирование заинтересованными лицами интересов частных перевозчиков; неполная компенсация затрат на оказание услуг по льготным пассажироперевозкам со стороны государства, неравномерность поступления субвенции в течение года; несоответствие тарифа на проезд его себестоимости, невозмещение горсоветами разницы между экономически обоснованным и установленным тарифом; критический физический износ парка трамвайных вагонов и троллейбусов; сокращение объемов предоставления транспортных услуг в условиях стабильного роста постоянных затрат, в частности расходов на администрирование. Проанализирована эффективность обеспечения транспортной работы, эффективность обеспечения пассажироперевозок, эффективность сбора платы за проезд, эффективность эксплуатационной работы, эффективность использования трудовых ресурсов и эффективность финансово-экономической деятельности. Приведены рейтинговые показатели эффективности финансово-эксплуатационной деятельности предприятий городского электротранспорта.

Постановка проблеми. Забезпечення ритмічної і безперебійної роботи пасажирського транспорту в цілому та електротранспорту зокрема займає в спектрі проблем життєдіяльності сучасного великого міста важливе місце, оскільки з ним пов'язане задоволення щоденних потреб у перевезеннях більшості частини населення. Від того, як працює міський транспорт, також залежить діяльність виробничих та інших господарських підприємств, організацій, установ. Перевагою електротранспорту, що забезпечує його широке застосування, є значна маневреність, провізна спроможність і висока регулярність перевезень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання діяльності підприємств міського електротранспорту розглядали радянські вчені-економісти, зокрема Ш. З. Васерман, В. П. Наумов, Р. І. Орлова, С. В. Розенберг, Т. А. Строганова, А. І. Файнберг та ін. У наукових розробках названих авторів порушено проблематику економіки, організації та планування діяльності підприємств згаданої галузі. На сучасному етапі їхніми дослідженнями займаються такі українські та закордонні вчені як В. В. Баклаков, В. Х. Далека, В. В. Димченко, Ю. М. Косой, В. І. Крат, В. М. Лисюк, І. І. Никифорак, М. Ю. Радченко, М. А. Столяренко, М. Н. Стоянова, Н. Л. Шлафман та ін. Разом з тим, здійснення ринкових перетворень в Україні вимагає нових теоретичних і практичних підходів до підвищення ефективності фінансового забезпечення діяльності усіх без винятку суб'єктів господарювання.

Виділення невирішеної проблеми. За таких обставин вирішення проблем формування фінансових ресурсів, пошуку джерел фінансування, оновлення основних засобів та загалом фінансового забезпечення функціонування і розвитку підприємств міського електротранспорту, що нагромадилися впродовж останніх років, треба вважати актуальним напрямком наукових пошуків.

Метою статті є виділення проблем підвищення ефективності діяльності підприємств міського електротранспорту.

Викладення основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про транспорт» [1] міський електротранспорт визначено складовою єдиної транспортної системи України і віднесено до транспортної галузі. Згідно з загальним класифікатором «Галузі народного господарства України» [2] підприємства міського електротранспорту належать до підприємств транспорту. В даний час законодавство про міський електричний транспорт складається з Закону України «Про міський електричний транспорт» [3], який визначає правові, організаційні та соціально-економічні засади функціонування міського електротранспорту загального користування на ринку транспортних послуг і спрямований на створення сприятливих умов для його розвитку, задоволення потреб громадян у доступних, якісних і безпечних перевезеннях; а також з Закону України «Про дорожній рух» [4], що визначає правові та соціальні основи дорожнього руху з метою захисту життя та здоров'я громадян, створення безпечних і комфортних умов для учасників руху та охорони навколишнього природного середовища.

Відповідно до Закону України «Про міський електричний транспорт» [3] до складу міського електричного транспорту входять підприємства, що надають транспортні послуги, об'єкти міського електричного транспорту, системи електропостачання та зв'язку, будівлі та службові приміщення.

В свою чергу, транспортні послуги надаються з додержанням таких вимог, як [3]:

- постійність (надійність) перевезень на маршрутах (лініях), що передбачає запобігання незапланованим перервам руху та відновлення перевезень у разі їх виникнення;

- врахування пасажиропотоків під час визначення кількості рухомого складу, що працює на маршрутах (лініях), та складання розкладу руху на відповідний час доби;

- встановлення швидкості руху на маршрутах (лініях) з урахуванням технічних та експлуатаційних характеристик рухомого складу, а також вимог безпеки руху;

- відповідність технічного стану рухомого складу, що працює на маршрутах (лініях), визначеним законодавством нормативам;

- безпечність перевезень.

Підприємства міського електротранспорту у переважній більшості мають комунальну форму власності, яка й визначає специфіку фінансового забезпечення цих підприємств.

Слід відзначити, що управління підприємствами міського електротранспорту має свої особливості і відмінності від приватного сектора – це такі, як [5]:

- низька прибутковість, зумовлена специфікою функціонування комунального сектора і необхідністю задоволення суспільних потреб;

- державне регулювання ціноутворення;

- потреба в державній підтримці внаслідок недостатніх можливостей щодо формування власних фінансових ресурсів на розширене відтворення;

- невеликі можливості та обтяжливі умови отримання позикових коштів внаслідок збитковості або низької рентабельності підприємств.

Отже основними проблемами підприємств міського електротранспорту є їх повільна адаптація до ринкових умов роботи (з об'єктивних та суб'єктивних причин) і зумовлений цим складний фінансово-економічний стан, основними чинниками чого є [5]:

- нерівні умови конкуренції на ринку міських пасажироперевезень, лобіювання зацікавленими особами інтересів приватних перевізників;

- неповна компенсація витрат на надання послуг з пільгових пасажироперевезень з боку держави, нерівномірність надходження субвенції протягом року;

- невідповідність тарифу на проїзд його собівартості, невідшкодування міськрадами різниці між економічно обґрунтованим та встановленим тарифом;

- критичний фізичний знос парку трамвайних вагонів і тролейбусів;

Таблиця 1 – Рейтингові показники ефективності фінансово-експлуатаційної діяльності підприємств міського електротранспорту за підсумками 2014 року [6]

Рейтинг серед підприємств	Назва підприємства міського електротранспорту України	забезпечення транспортної роботи		забезпечення пасажиропереваля		якість виконання транспортної роботи		використання трудових ресурсів		фінансово-економічна діяльність		Сума рейтингових показників ефективності роботи підприємства		
		забезпечення транспортної роботи		забезпечення пасажиропереваля		якість виконання транспортної роботи		використання трудових ресурсів		фінансово-економічна діяльність				
		середньозважений рейтинг за показником (коп)	рейтинг за показником	середньозважена кількість пасажиропереваля на лінійному відомстві РСТ (млн.)	рейтинг за показником	рейтинг за показником	рейтинг за показником	рейтинг за показником	рейтинг за показником	рейтинг за показником	рейтинг за показником			
1	Артемівське ЕАТ	95,3	16	2108	3	5,74	2	56,7%	1	7,4	3	108,7%	5	30
2	Вінницька Транспортна компанія	100,1	12	1812	8	8,73	1	56,3%	2	8,3	6	87,1%	20	49
3	Солонівський трамвай	140,2	3	1681	11	4,28	9	40,2%	6	9,6	13	91,7%	17	59
4	Одеське електротранс	94,9	17	1862	6	3,53	16	27,1%	15	7,5	4	102,0%	9	67
5	Дніпропетровський ЕТ	96,1	15	1206	26	4,42	7	28,8%	13	6,5	1	103,4%	7	69
6	Хмельницьке КП "Електротранс"	97,8	13	1243	24	4,16	11	47,7%	3	8,8	8	93,9%	13	72
7	Слов'янське ТРУ	61,1	30	1679	12	4,23	10	24,8%	16	7,3	2	110,4%	3	73
8	Житомирське ТТУ	106	10	1438	18	5,08	5	45,3%	5	9,9	15	86,8%	22	75
9	Рівненське електротранс	84,2	25	1056	30	5,12	4	45,6%	4	7,3	2	93,6%	14	79
10	КП "Київелектротранс"	119,8	7	1570	15	4,40	8	23,9%	18	7,4	3	68,4%	30	81
11	Чернівецьке ТРУ	115	8	1532	16	3,32	17	37,7%	7	8,4	7	81,9%	26	81
12	Чернівецьке ТРУ	106,4	9	1424	19	3,76	14	36,8%	9	8,8	8	85,6%	23	82
13	Луцьке підприємство ЕТ	89,6	22	1852	7	2,52	24	28,8%	12	10,0	16	115,2%	2	83
14	Кремендзьке ТРУ	94,8	18	1412	20	3,69	15	33,4%	10	9,6	13	98,6%	11	87
15	Львівське електротранс	89	23	1671	13	5,37	3	30,1%	11	9,1	9	59,7%	31	90
16	Тернопільське електротранс	93,5	19	1073	29	4,93	6	37,2%	8	9,2	10	89,9%	19	91
17	КП "Дружківське електротранс"	91,6	21	1918	5	2,27	29	17,1%	28	9,3	11	126,6%	1	95
18	Копотинське ТУ	125	5	1790	9	3,21	18	23,3%	19	17,6	24	81,7%	27	102
19	Маріупольське ТТУ	124,2	6	1573	14	3,02	21	19,2%	24	12,3	21	92,1%	16	102
20	Білоцерківське КП "Трол. управління"	127,3	4	2132	2	2,34	27	19,8%	23	10,7	19	74,4%	29	104
21	Дніпрова КП "Трамвай"	63,3	29	2062	4	3,86	13	17,4%	26	31,8	26	104,0%	6	104
22	Зинорівське електротранс	88,8	24	1249	23	4,10	12	28,0%	14	10,9	20	90,1%	18	111
23	Миколаївське електротранс	91,9	20	2321	1	2,40	25	19,1%	25	10,3	18	83,5%	25	114
24	Списавецьке ТУ	100,7	11	850	31	2,35	26	20,0%	22	10,0	16	98,9%	10	116
25	Черкаське електротранс	69,6	26	1370	21	3,19	19	22,7%	21	9,7	14	92,9%	15	116
26	Краматорське ТТУ	68,9	27	1461	17	2,94	23	14,9%	30	9,4	12	102,2%	8	117
27	ДКП "Електротранс" м.В.Франківськ	94,9	17	1333	22	2,95	22	24,7%	17	9,4	12	78,3%	28	118
28	Сумське КП "Електротранс"	96,3	14	1080	28	2,24	20	23,0%	20	10,2	17	94,3%	12	121
29	Херсонське електротранс	66,4	28	1779	10	1,82	31	17,2%	27	8,1	5	87,0%	21	122
30	КП "Південний трамвай" К.Ріг	142	2	1208	25	3,16	20	15,9%	29	17,5	23	85,3%	24	123
31	КП "Міський троллейбус" К.Ріг	156,6	1	1174	27	2,28	28	14,3%	31	15,6	22	91,7%	17	126
32	Костянтинівське ТУ	28,9	31	682	32	1,80	32	11,5%	32	17,9	25	109,8%	4	156

- скорочення обсягів надання транспортних послуг в умовах стабільного зростання постійних витрат, зокрема витрат на адміністрування.

Через вищенаведені чинники утримання об'єктів міського електротранспорту здійснюється на неналежному технічному рівні.

Рейтингові показники ефективності фінансово-експлуатаційної діяльності підприємств міського електротранспорту за підсумками 2014 року наведені в таблиці 1.

В наведеній таблиці проаналізовано ефективність забезпечення транспортної роботи, ефективність забезпечення пасажироперевезень, ефективність збору плати за проїзд, ефективність експлуатаційної роботи, ефективність використання трудових ресурсів та ефективність фінансово-економічної діяльності.

Таким чином, серед 32 проаналізованих підприємств міського електротранспорту України слід відзначити 5 підприємств-лідерів за сумою рейтингових показників ефективності роботи підприємств, а саме: Артемівське ЕАТ, Вінницька транспортна компанія, Полтаваелектроавтотранс, Одесміськеелектротранс, Дніпропетровський ЕТ.

Висновки. До виникнення заторів, збільшення ДТП, погіршення екологічного стану та естетичного вигляду міст призводить стійка тенденція до збільшення чисельності автомобілів та автобусів малої місткості, яка існує в Україні та не сприяє поліпшенню якості транспортного обслуговування населення. У сучасних умовах мегаполісу міський електротранспорт може стати одним з найважливіших факторів ефективності функціонування виробничої, соціальної та культурної сфер життєдіяльності міста, забезпечуючи мобільність його населення. Ситуація на світових ринках нафтопродуктів, зростання цін на паливо та вимог до екологічної безпеки тільки посилює важливість міського електротранспорту для економіки України, оскільки міський електротранспорт певною мірою нівелює вищенаведені загрози.

Головною проблемою підприємств міського електротранспорту України є скорочення обсягів діяльності, у той час як запорукою успіху має бути їх нарощування із одночасною роботою над якістю перевезень і відносним скороченням витрат. Підвищенню ефективності діяльності підприємств галузі сприятимуть такі заходи [5]:

- технічне переоснащення підприємств міського електротранспорту з метою підвищення якості перевезень, у тому числі із впровадженням новітніх енергозберігаючих технологій;

- застосування лізингових операцій при неспроможності прямої закупівлі;

- передача цілісних майнових комплексів в оренду чи концесію.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про транспорт» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80>
2. Загальний Класифікатор «Галузі народного господарства України» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.uazakon.com/big/text771/pg1.htm>
3. Закон України «Про міський електричний транспорт» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1914-15>
4. Закон України «Про дорожній рух» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>
5. Коваленко Л. О., Костюк Д. М. Фінансове забезпечення розвитку міського електротранспорту: стан, проблеми та перспективи вирішення / Л. О. Коваленко, Д. М. Костюк // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1: Економіка. – 2012. – Вип. 1. – С. 232-239.
6. Корпорація підприємств міського електротранспорту України «Укрелектротранс» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://korpmet.org.ua/>
7. Карлова О. А. Менеджмент міського господарства. Навч. посібник. – Х.: ХНАМГ, 2008. – 266 с.

Ключові слова: підприємства міського електротранспорту, фінансово-експлуатаційна діяльність, рейтингові показники ефективності, проблеми, особливості, чинники.

Ключевые слова: предприятия городского электротранспорта, финансово-эксплуатационная деятельность, рейтинговые показатели эффективности, проблемы, особенности, факторы.

Keywords: the enterprises of urban electric transport, financial-operational activity, ranking performance indicators, problems, features, factors.

УДК 339.926

СЕТЕВЫЕ ЭФФЕКТЫ ГЛОБАЛЬНОГО ИННОВАЦИОННОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

Гурова В. А., к.э.н, доцент, Донецкий национальный университет (г. Винница)

Гурова В.А. Сетевые эффекты глобального инновационного взаимодействия.

Данная статья посвящена выявлению и изучению сетевых эффектов глобального инновационного взаимодействия. Определено, что для сетевых эффектов глобального инновационного взаимодействия характерны следующие признаки. Для обычных инновационных товаров эффект экономии на масштабе производства действует линейно (незначительные инвестиции в инновации дают незначительный инновационный доход — большие инвестиции дают существенный инновационный доход).

Инновационный эффект экономии на масштабе производства для обычного инновационного продукта — это результат деятельности одной крупной фирмы, которая смогла достичь его. Риски глобального инновационного взаимодействия являются эндогенными и распределяются между структурными подразделениями внутри данного предприятия. А инновационная сеть дает возможность мелким, но многочисленным производителям и пользователям (фирмы-инноваторы, фирмы-имитаторы, посредники, потребители инновационных сетевых товаров) получить значительный прирост инновационной полезности. Причем множественность предприятий — это условие возникновения системного эффекта экономии на масштабе производства. Особенностью сетевых инновационных товаров является распространение экстерналий, то есть сетевых глобальных инновационных эффектов, когда речь идет о возрастающей доходности для потребителей: каждый дополнительный пользователь увеличивает полезность для других индивидов.

Gurova V.A. The Network effects of global innovative co-operation.

The article is devoted to studying of the network effects of global innovation interaction. It is defined that the network effects of global innovation interaction have such features. For the common innovation goods economy effect on the producing scale acts linearly (not sufficient investments into innovations give not sufficient innovation income – large investments give large innovation income). Innovation effect of producing economy scale for the common innovation products is the result of activity of one large firm which could reach it. Risks of global innovation interaction are endogenous and are distributed between structural departments in such enterprise. And innovation network gives small but numerous producers and consumers